

Trevennen

Nr.1-2008 Medlemsblad for Treets Venner

Nyvalgt formann Eirik Wærner

Som nyvalgt styreleder i Treets venner er det ikke lett å innrømme det, men jeg har altså hogd trær i sommer! Jeg har en rekke med bjerketrær som står ca. 1 meter fra nabogrensen med grener som henger godt inn over naboens eiendom. Disse trærne kommer klart innenfor nabolovens regler om hva man kan fjerne uten å si i fra til naboen. Naboen ville også selvsagt at jeg skulle hogge ned alle trærne. Men da sa jeg stopp. Han kjøpte eiendommen for noen få år siden, og så at trærne sto der. Og da kan han ikke komme å kreve at de skal fjernes, slik er lovpraksisen. Han ga seg på dette, men jeg måtte felle noen greier som mer eller mindre hang inn på taket hans. Det synes jeg var rett og rimelig.

Men svært mange tror at nabolovens bestemmelser er absolutte, og feiltolker lovteksten. Dette må vi gjøre noe med!

Jeg har i lengre tid arbeidet med å lage en bok om trær og lovverket, som forhåpentligvis vil bli publisert i løpet av året. Og mye av innholdet i boka vil også komme på Treets venners hjemmeside, når vi bare får den opp.

Jeg har også hogd et flott grantre på hytta. Hytta ligger på en setervoll i Valdres som holder på å gro igjen, og jeg har i lengre tid tenkt at jeg måtte fjerne endel av bjerketrærne som spretter opp. Og da min påkommende svigerfar var på besøk på hytta nylig, uttalte han umiddelbart at "det grantreet ødelegger jo hele utsikten!" Jeg innså at han hadde rett, og fjernet treet. Dette er det kanskje delte meninger om.

Skal vi la store deler av (utkant)Norge gro igjen fordi driftsformene i landbruket endrer seg, eller skal vi opprettholde en tilstand slik den var for 50 år siden? Dette er noen eksempler på saker som Treets venner bør engasjere seg i.

Vi har fått et nytt styre, med mange styremedlemmer som ikke har vært med tidligere. Jeg ser med spenning fram til hvordan styremedlemmene vil aktivisere seg, slik at vi kan bli en organisasjon som synes utad! Og vi er ikke minst avhengig av innspill fra våre medlemmer!

Trevennen nr. 1-2008 Medlemsblad for Treets Venner

Treets Venner
c/o Det norske Hageselskap
Postboks 53 Manglerud

www.treets-venner.no

Konto: 7874.06.45861

Redaksjonen avsluttet 12.12.2008.

Redaktør / layout: Rainer Stange, rst@dronninga-landskap.no

Foto forside: RS fra Treets Venner på Toten

Redaktørens sider: Til Toten med dieseldyr på tanken

Treets Venner ble født som en videreføring av Plant et Tre-aksjonen i 1976. I 1978 var jeg det aller yngste medlemmet i organisasjonen, 14 år gammel. Daværende formann og grunnlegger Mari Kollandsrud tok meg godt i mot, den gang som nå. For meg var det nærmest en sosial debut å reise så langt aleine med bare voksne. En interessant betraktning var at jeg fremdeles var blant de yngste 30 år etter. På slutten av søttitallet var vi på flere ekskursjoner rundt Oslofjorden, som herregårdshagene i Østfold. Vi besøkte blant annet Gulsbogen i Drammen som nærmest

framsto som en ruin. Bygningsmassen var fuktskadet og tapetene hang i laser. Hagen og labyrinten var forlatt og gjengrodd. Vi besøkte den engelske hage på Casinetto, Ullevål i Oslo, før blokkbebyggelsen. Felles for alle disse anleggene på 1970-tallet var at de hadde lav vernestatus og det manglet penger til restaurering og skjøtsel.

Historiske hager

i Europa har i løpet av disse 30 årene gjennomgått en kvalitetsheving fra gjenglemte anakronismer fra en svunnen tid og samfunnsordning til å bli populære kulturminner med høy status. De

italienske villaanlegg, de franske slottshagene, de russiske lystparker og mange andre har fått sin renessanse i vår tid. Hos oss er Gulsbogen gjenoppstått som en folkets lystgård

Ekstremforvandlet

Drammen er forvandlet fra sliten industriby til det nye chic. Plutselig kan Drammen varte opp med den største nye byparken på 300 mål midt i en norsk by i vår tid. Høstens tur går derfor hit der medlem og parksjef i byen Erlend Engan skal ta oss i mot. Gå ikke glipp av den nye elvebyen Drammen i høst sammen med Treets Venner!

Utsikt til Mjøsa fra Billerud fra årets sommertur

Het dag på Østre Toten

På denne sommerens varmeste junidag reiste vi på busstur til vakre og intakte Østre Toten, siden det bølgende kulturlandskapet med jordbærduft(!) er spart for både motorveier, industrifelt og kjøpesenter. Alleer med lønn og ask langs veien opp langs Hoff middelalderkirke ble en passende velkomst for trevennene. Deretter ble vi tatt i mot av sognepresten på Prestegården, Lasse Gran og dagens guide; landskapsarkitekt Heidi Froknestad under et meget gammelt, ærverdig tuntre. Det kunne virke som om prestegårdens barokke anlegg var bygd rundt denne gamle asken og det gamle steinhuset fra middelalderen. Foran huset var det restaurert en blomsterhage i sveitsisk stil. Mens det var forsøkt anlagt en barokk hage lenger bort fra hovedhuset. Presten mente at det var ingenting å se på. Vi fant ut at barokkhagen manglet ett hovedelement, nemlig vannspeilet.

Billerud

I den østvendte lia ned mot Mjøsa ligger Peder Balke-senteret på gården Billerud. Fra den sørvendte hagen er det nydelig utsikt over det mørkeblå vannspeilet og kulturlandskapet på Helgøya. Det var gjort et noe mislykket forsøk på restaurering på 1990-tallet etter et maleri. Vegetasjonspaletten var dessverre typisk for 1990-tallet og stengte for perspektivet i sentralaksen. Enda verre var det at det ikke var arbeidet med terrassering i den bratte lia, noe som gjorde at vi gikk på skeiva.

Dieseldyr

Bussen svingte videre. Det gikk saktere og saktere, til den stoppet i en slak motbakke. Sjøføren mente det var dieseldyr (!) på tanken. Noen av oss spaserte den siste biten opp til dagens høydepunkt: Stenberg. Her hadde vår kunnskapsrike guide Heidi Froknestad ventet på oss lenge.

Tuntreet på Hoff prestegård med påtroppende formann Eirik Werner

Tuntreet på Billerud med avtroppende formann Willy Thomassen, midt på bildet

Det eldgamle grantreet på Stenberg

En Tornerose-hage

Hun tok oss med i et oppsiktsvekkende og intakt anlegg med utsøkte bygninger og romantiske, overgrodde lunder. Et flere hundre år gammelt grantre lignet et urtidstre. Anlegget var dagens høydepunkt på grunn av sin autensitet, sjarm og skala, men også fordi det ikke var gjennomgått en uheldig restaurering, slik som tilfellet var i de første to anleggene.

Spisslønnen er Østlandets tuntre

Den nye redaktørens favoritter på turen var de store lønnetrærne som var brukt som tuntrær på mange av gårdene på Toten. Som grønne halvkuler skapte de skyline i kulturlandskapet. Buss-sjåføren fortalte at dette også var hans favorittlandskap på grunn av de fine høstfargene. Spisslønnen regnes som det vakreste treet blant bygdefolk på Østlandet.

Spisslønn som tuntre på Stenberg med første formann Mari Kollandsrud på benken

Lønna har alt

Den blir et mellomstort til stort tre som er lett å plante om, sitrongul blomstring om våren, dekorativt bladverk om sommeren, guloransje høstfarger og karakteristisk silhuett med gaffelgreining om vinteren. Burde vi ikke heller neste gang befare flotte tuntrær på norske gårder enn å besøke uheldige hagerestaureringer fra 1980- og 1990-tallet?

Oslo, den 20. august 2008

Rainer Stange

Alleer i Østfold

Høsttur 14. oktober 2007

Fjorårets medlemstur ble arrangert 14. oktober 2007. Målet for turen denne gang var: "Alleer i Østfold"

Nytt satsningsområde

Bakgrunnen for turen var å fokusere på Statens vegvesens nye stasjonsområde; "Trær og alleer i veglandskapet" som er en direkte oppfølging av den Europeiske landskapskonvensjonen. I tillegg skulle vi se på alleer som en del av kulturhistorien i Østfold.

Allébrosjyre og reiseledere

I 2007 gav Statens vegvesen Vegdirektoratet ut en større Allébrosjyre, som ble sendt ut til alle medlemmer av treets venner i forkant av turen. Samme år ble det satt i gang et pilotprosjektet i Østfold der alleer langs alle riksveger og fylkesveger er registrert.

Reiseledere var Sunniva Schjetne og Ellen Husaas. Sunniva Schjetne er sammen med Alf Støle prosjektledere for alléprosjektet i Statens vegvesen, Vegdirektoratet og Ellen Husaas er landskapsarkitekt i Landskapsfabrikken og var bl.a redaktør for allébrosjyren.

Det var 24 påmeldte til turen og bussen gikk fra Hotel Opera kl 0930 med retning mot Alby gård på Jeløya i Moss.

Østfolds herregårdslandskap

Vi gikk gjennom kulturhistorien til de gamle gårdene til Alby og Røed hovedgård på Jeløya, og vandret gjennom deres historiske alleer. Andre tema som ble tatt opp var alleer som opplevelseskvalitet og biologisk ressurs i landskapet samt ulike tiders trepleie.

Alleer i veglandskapet

Vi vandret gjennom alleene ved Værne kloster. Sunniva orienterte om metodene for registrering av alleer og delte ut skjemaer med eksempler på klassifiseringsprinsipper osv. I Østfold der det registrert 130 alleer der 25 er klassifisert til å ha høy verdi. Hun tok også opp forholdet mellom alleer og trafikksikkerhet samt aktuelle trafikksikkerhetstiltak for å hindre at alleer ble blir fjernet.

Europeisk landskapskonvensjon

Ellen orienterte om Den Europeiske landskapskonvensjonen og hvordan denne kan benyttes til å sette trær på dagsordenen, både som beskyttelse og vern av alleer og større trær langs veien samt fronte nyplanter.

Ny giv for alleene

Vi vandret videre gjennom poppelalleen ved Rygge kirke. Etter en tilstandsvurdering som "døende" er den kraftig beskåret. Foreløpig resultat: Noen trær har gått ut, andre har fått fornyet energi og vekst.

Verdifulle kulturlandskap

Ellen viste planer for en ny sammenhengende allé fra Kirkeveien ved Værne Kloster til Rygge kirke og videre fram til Rygge stasjon. En slik allé vil binde sammen to unike kulturlandskapsområder i kommunen; Herregårdslandskapet rundt Værne kloster som er under vurdering som landskapsvernområde og Roer-området, som av Fylkesmannen er utpekt som et område av regional betydning pga sitt rike kulturlandskap.

Fra hogst til nyplanting

Etter mange års motstand, har Statens vegvesen i samarbeid kommunen startet med nyplanting av alleer langs strekningen.

Gårdsalleer

Vi stoppet også for å se på en 7 år gammel lønneallé på Rør Vestre ved Rygge kirke og fikk en kort orientering av bonde og plansjef i Rygge kommune Erik Vieth Pedersen om finansiering av alleen, samt ”smitteeffekten” den har bidratt med. Nå har nemlig flere naboer plantet gårdsalleer.

Renessansehage

På Elingård i Fredrikstad besiktiget vi en nylig og forenklet restaurering av den spesielle renessansehagen.

Med Albykringle til lunch og fiskesuppe på Engelsviken fiskerestaurant fikk vi også sosiale og velsmakende pauser i programmet.

Ellen Husaas

Blandingsallé i Rygge, fra høstturen den 14. oktober 2007. Foto: EH

Helse - grønt miljø

Miljøpsykologisk forskning viser at et nært samband mellom mennesker og grønt miljø er spesielt viktig med hensyn til følgende tre momenter:

Samspeillet gir mental energi og kreativitet

Det forbedrer vår evne til konsentrasjon

Det skaper en dypere forståelse for samhörigheten i mellom menneske og natur

Mental energi av grønt miljø

Det er en allment kjent faktum at vi etter et besøk i grønt miljø (hage, parker og landskap) opplever en slags påfyll av mental energi. I begrepet grønt miljø innbefattes her også skogsmiljøer, åkerlandskap, sjø og vannmiljøer med mer.

Terapi

Studier i USA viser at skogsmiljøer fungerer veldig bra som terapimiljøer for mentalt trøtte mennesker. Den typen av mental trøtt det her handler om er den som populært kalles at et menneske møter veggen. Institusjonen for landskapsplanering SLU Alnarp i Skåne, viser at terapi for mentalt utslåtte mennesker, er særskilt framgangsrik når terapien foregår i fine park/hagemiljøer.

Grønt som medisin

Studier fra USA viser at mennesker etter en operasjon, som fra sine behandlingssrom har utsikt til grønne miljøer raskere tilfriskner. De har gjennomsnittlig 8-10 % kortere tid på sjukehuset, bruker mindre smertestillende medikamenter og maser mindre på leger og pleiere. Dette er kanskje noe å tenke på i arbeidet med å effektivisere aktivitetene på våre sykehus.

Grønt miljø på arbeidsplassen

Et interessant spørsmål for framtiden er; Kan det være så at gode kontakter med grønt miljø på alle arbeidsplasser også gir bedre forutsetninger for god arbeidsutvikling gjennom en forsterkning av den mentale energien og kreativiteten?

Grønn skolegård

Studier gir også informasjon om at barn som på skolegården har tilgang til en lund også er mer kreative i sin lekeutvikling på de asfaltbelagte deler av skolegården, jamført med barn som ikke har tilgang til en skogsdunge.

Vi ser at så vel mentalt trøtte mennesker, pasienter på sjukhus og barn på skolegårder gjennom kontakt med grønne miljøer, som alle vi andre opplever påfyll av mental energi som gjør at vi fungerer bedre i den aktuelle situasjonen.

Energiminister

Egentlig bør tittelen for den dyktige parksjefen eller kommunegartneren i framtiden være energiminister. Det handler om å skape gode grønne miljøer som forutsetning for en positiv mental energibalanse i det urbane miljøet.

Vi er i dag utsatt for en enorm eksponering av informasjon som stiller krav på vår oppmerksomhet. En overeksponering av oppmerksomhetsrelatert signaler, uten muligheter til en nødvendig avkobling i relevante miljøer, leder til stresstilstand som direkte påvirker vår evne til konsentrasjon og fokusering.

Grønt for konsentrasjon

Barn behøver relevante grønne ute-miljøer som klarer å stå imot oppmerksomhetsslokkelsen fra TV, data og oppmerksomhetskrav fra ulike undervisningsformer.

Naturlik vs. velfrisert

Svenske studier viser at barn i barnehager med gode lekemuligheter i naturpreget miljø har en signifikant bedre konsentrasjonsevne sammen-lignet med barn som leker i en vel-frisert utemiljø der alt er velordnet og lagt til rette for hva barna skal holde på med. I den velfriserte barnehagen ligger det en tydelig kommando som sier hva barnene skal gjøre. I den naturpregete barnehagen er det derimot lite av signaler som sier hva de skal gjøre. Det er gode muligheter for en lek som grunder sig på barnas kreativitet. Forskningen viser at barna i den naturprega barnehagen har betydelig bedre konsentrasjonsevne enn barna i den velfriserte barnehagen. Et kort opphold i en behagelig grøn utemiljø viser også at senil demente med dette oppnår en signifikant forbedret livskvalitet.

Natur og kultur

Til alle tider har menneske og natur fungert som en udelelig helhet. Kunnskapen om og forståelsen for naturens prosesser og uttrykk har vært en forutsetning for vår eksistens. Den senere tids byplanlegging kjennetegnes av en utvikling som skaper alt større avstand mellom mennesker og grønne utemiljøer. Bilen blir etter hvert lenken som forsøker å skape den fortsatte kontakten mellom natur og kultur. Når vi er i byen lengter vi ofte etter naturen og når vi er i naturen savner vi ofte kulturen. Den viktige samtidigheten forsvinner. Det er viktig at vi i dagen byplanlegging skaper en arena for en daglig og direkte samtidighet i møtet mellom natur og kultur. Samtidigheten er viktig for vår helsemessige utvikling. Den er viktig for barnas kunnskapsutvikling om naturens prosesser. Et barn som vokser opp med denne samtidigheten blir kanskje ikke lei seg når det første som kommer opp etter at de har sådd reddik, ikke er rødt og rundt som bildet på posen, men er en liten spire som med omsorg blir ei smakfull rød reddik.

Grønn byplanlegging

Med referanser i blant annet den internasjonale kunnskapsutviklingen innom miløpsykologi er det ikke lengre forsvarlig å anvende strutsemetoden som utgangspunkt for hvordan vi i planleggingen behandler samspillet mellom helseutvikling grønt miljø. Fornuftig byplanlegging handler om å se og forstå samspillet mellom bebyggelsestrukturer, kommunikasjonsstrukturer og grønstrukturer. I dagens fortetningsiver og kompaktering av byen, fungerer ofte grønstrukturen som en arealmessig reserve for utviklingen av de to andre strukturen. Byplanleggeren som ikke klarer å se nødvendigheten av en harmoni i sameksistensen av disse tre strukturene bør sysselsette seg med andre oppgaver enn det å utvikle livsmiljøet for Homo urbanis.

Professor emeritus Gunnar Jarle

Fra promenaden i Magasinparken ved Lågen, Kongsberg, som setter premiss for "Kompaktbyen Kongsberg" med 40 000 innbyggere

Fin furu i byggesonen i Oslo

I denne artikkelen presenteres noen fine og morsomme furutrær som vokser i byggesonen i Oslo

Sammen med eier, barlind og eik er trolig furu det treet som kan få eldst stamme i Norge. Furu er også flott på den måten at dette treslaget har stor evne til å modifisere veksten etter voksestedet. På berg vokser knudrete "bonsaifuru" med røtter som har kilt seg ned i sprekker og funnet livsrom der man knapt skulle trodd det var mulig å suge næring – og på fattigmyr pistretretrær som ikke er tykkere enn en spaserstokk, men likevel kan være 40-70 år. I den andre enden av størrelsesskalaen kan furu bli den flotteste masteskog slik den finnes for eksempel ved Hvervenbukta på Ljanskollen og på Mastemyråsen. Som en tredje type kan nevnes nasjonalromantisk kraggfuru slik den typisk finnes i fjellskog i Femundsmarka, Åmotsdalen, Dovre eller i Forfjorddalen på Hinnøya.

Nasjonaltre

Ettersom furu blir gammel kan hvert enkelt tre ha stor mental betydning for den som er så heldig å ha et vakkert tre i sitt nærområde. Den kobberbrune stammen med egenartet bark gir treet et lyslett preg som de fleste forbinder noe positivt med. Furu er også ganske mye brukt som motiv for kunstnere da hvert enkelt individ kan ha personlighet – ofte mer enn gran har det, kan man vel trygt si, dog med en viss fare for å fornærme de mest ihuga gran-elskere. At furu vokser omtrent i hele Norge, fra fjord til fjell og fra Lindesnes til nesten Nordkapp, gjør at dette treet sammen med bjørk må kunne kalles våre to mest eiegede nasjonaltrær. Hvilket av disse som eventuelt skal rangeres først blir vel som å prøve å rangere Sofia Loren og Marilyn Monroe; eller James Dean og Daniel Day-Lewis.

Trærne er delt i énstamme- og flerstammetrær

Tips meg gjerne om flere kandidater!

I. Énstammefuru

Ekeberg, oversiden av Kongsveien, litt sør for Sjømannskolen. (NMWG98571,41152; 91 m o.h.). Det vokser ei grov furu i skogen på oversiden av Kongsveien, mellom sykkelvei og trikkespør. Det er ei senvokst furu med 12 m høy og greinfri, knudrete og skjev stamme, og så ei lita krone. Omkrets i brysthøyde er 290 cm.

Jomfrubråtveien 39

(NMWG9907,4055; 124 m o.h.). Det står to flotte furutrær ved inngang til familien Baastad sitt vakre hus i Jomfrubråtveien. Begge trærne er forsynt med plastfredningsskilt. Trærne ble fredet 16.12.1960 (Erikstad & Hardeng 1988). Den nordre har en rett stamme på 6 m (omkrets i brysthøyde er 286 cm). Så skyter det ut ei stor grein mot vest, så litt høyere opp ei lita grein, også mot vest, og så ei flat krone (8 x 8 m) bestående av 10 knudrete greiner. Den søndre furua (6 m sønnenfor den første) er noe høyere med en 10 m rett, greinløs stamme og så ei lita, flat krone av 7 greiner om gir krone på anslagsvis 6 x 6 x 4 m. Omkrets i brysthøyde av dette søndre treet er 247 cm.

Ekebergveien 161

(PMWG0010,3909; 117 m o.h.). Dette gedigne furutreet står på plen på østsiden av bolighuset – mellom dette og Ekebergveien. Det er en rett stamme med omkrets 285 cm 1 m over bakken. I brysthøyde deler stammen seg i to store sidegreiner mot sør og en opprett sidegrein mot nordøst samt en hovedstamme som etter denne forgreiningen brått blir mye mindre og stopper allerede i 5 m høyde hvor 5 knudrete greiner danner krone – med andre ord ei ekte kraggfuru selv Femumdsmarka verdig. Kroneomfang er 25 til 30 m, men høyden knapt 15 m. Det er store, flate bark-kaker noe som er typisk for svært gammel furu. Bolighuset ble bygd rundt 1930, og da av to ugifte tanter til Erik Trøen. Erik ble født i 1921 (på Tynset) og flyttet i voksen alder til Oslo og overtok huset etter sine to tanter. Erik var veldig glad i trær – spesielt i furu noe som kan tilskrives en oppvekst i Nord-Østerdal. Han stelte godt med det gamle treet. Den var et selvfølgelig midtpunkt på alle familiebilder. En gammel nabo har fortalt Kirsten Trøen at i gamle dager – den gang det var skog og beitemarker på denne delen av Ekebergplatået – var den rare furua samlingsplass for sigøynere. Treet ble fredet 29.09.1959 (Erikstad & Hardeng 1998) – dette etter initiativ fra Erik Trøen.

dommen, og som ble fredet 04.12.1957 (Erikstad & Hardeng 1988). Den ene furua ble hogd for få år siden. Stubben er der fortsatt og årringer kan telles etter en eventuell renskjæring. Omkrets av stubben er 280 cm. Den andre er ei skjev og litt rar furu som står rett vest for hus og inntil benk og gangsti. Den er 15 m høy og omkrets i brysthøyde er 265 cm. Det er fortsatt fredningsmerke på dette treet. Den tredje furua står rett på oversiden av huset. Det er ei flott, 25 m høy mastefuru. Omkrets i brysthøyde er 275 cm. Det er 20 m rett stamme uten greiner. Krona er oval og frisk. Det er store rikuler på stammen. Dette treet mangler fredningsmerke.

Prinsdalfaret 49

(PMWG013,333; 125 m o.h.). Treet er i dag borte. Det er omtalt i offentlige papirer som at det vokste i Prinsdalsveien 49, men i følge nabo (pers. medd. 2007) vokste det på naboeiendommen. Uansett – det fredede furutreet blåste ned, og over veien for 7-8 siden. Omkrets var 275 cm. Stammen var råtten, og både den og stubben som stod igjen ble fjernet. Området treet stod på hette Furumoen. Johnsen (1947) skriver om samme tre, men litt annerledes: "På Furuhoi, Prinsdalsveien nr. 49 ved den gamle hovedvei mellom Hauketo og Prinsdal, står en kjempemessig furu som er fredet ved tinglyst erklæring av 28. september 1934. Den er ca 250 år gammel. Stammen har kvistfri legg på 8 meter, ved roten er den i omkrets 2,8 m og i brysthøyde 2,6 m. Høiden er oppgitt til 25 meter og kronen til 7 meter i tverrmål. Det vakreste ved treet er grenverket, idet de fleste grener henger nedover slik spilene i en paraply. I eldre tider hadde den nærliggende skyss-stasjonen Prinsdal brennevinsrett, og det fortelles at der på skyss-stasjonen ble gjort mangt et veddemål om noen kunne favne rundt treet. Men det lyktes aldri, og den som tapte måtte da rive i en eller flere pottes brennevin". Så dette var i sannhet et nyttig tre for den lokale brennevinshandleren.

Solveien 53a og b

(NMWG99807,38727; 73 m o.h.). Her vokser to furuer 20 m fra hverandre. Begge ble fredet 23.01.1957 (Erikstad & Hardeng 1988), og begge har fredningsskilt. Før den offentlige fredningen var treet nærest Solveien fredet ved privat erkjæring. Johnsen (1947, s. 119) skriver: "Etter forslag fra grosserer Lars Vogt besluttet formannskapet den 28. august 1928 å samtykke i fredning av en stor vakker furu ved Solveien nr. 53 i Solveiens kryss med Furubråtveien på Nordstrand. Akers parkvesen fører tilsyn med treet."

Furua står i dag 0,2 m vest for asfaltkanten på en 2 m brei stripe plen mellom vei og garasje. Treet er friskt. Omkrets i brysthøyde er 265 cm. Omkrets 1960 var 215 cm. Det er anslagsvis 12 m høyt. Det er store flate barkkaker. Stammen har preg av å være svært gammel. Det er en egenartet vridning av nedre del. Det er noen små rikuler. Det er knapt påvekst av lav eller mose. Noen av de laveste greinene er kappet. Treet står på kanten av eiendommen til Stine Volder og Roland Olsson. Det er i tillegg et annet fredet furutree 20 m NNV for det første treet (NMWG99771,38734). Dette andre treet står på plen inne i hagen til Stine Volder og Roland Olsson. Dette furutreet er ganske likt det ovenfor, men gir inntrykk av å være enda litt eldre – det har enda mer kakeformet barkstruktur. Omkrets i brysthøyde er 230 cm. Omkrets 1960 var 200 cm. Det er mye av skorpelaven *Hypocomyces scalaris* på dette treet.

Munkerudåsen 24 b

Fra Randi Werner har jeg fått denne e-posten (10.04.2007): "I Munkerudåsen står det en flott furu som både Arvid og jeg husker at det i sin tid var festet et fredningsskilt på, men som nå er forsvunnet. Arvids far (Arne Harald Werner) kjøpte eiendommen vår fra Munkerud gård i 1918. Arne Harald og familien bodde da på Rodeløkka og svigerfar satte raskt opp en liten hytte på tomten. Her var familien hele sommersesongen hvert år, inntil huset vi nå bor i ble bygget i 1934. Den gangen var det ikke vei her oppe. Veien ble

bygget 1932/34. Svigerfar var den gangen formann i vellet og fortalte oss om at veitraseen opprinnelig var planlagt slik at furutreet ville havne i veibanen. Vi går ut fra at treet allerede den gangen var stort og flott for ved forhandlinger med tomteeierne på motsatt side ble de tilbudt noe areal, slik at veien kunne legges utenom treet.

Treet står heldigvis ennå. Jeg målte omkretsen 1 m over bakkenivå til 250 cm. Det står tett inntil den eiendommen som nå heter Munkerudåsen 24 B, men de eier ikke treet. Det var tidligere bygget en pen liten mur rundt trets fot, men den klarte elektrisitetsverket og ta knekken på. Vi har stadig fortalt folk i de nærliggende eiendommene at treet er fredet, men vi vet dessverre ikke når det skjedde".

Kvadruppelfuru i Furubråtveien 11B

II. Flerstammefuru Furu-bråtveien 11B

hos Kari Seim Ihlen (NMWG9979,3830; 73 m o.h.). Treet vokser på oversiden – altså østsiden – av bolighuset, 3 m fra veggen og 4 m fra veien rett ovenfor tomta. Voksestedet er dermed ganske inneklemt. Treet er i dag uten fredningsskilt – det ble stjålet for 30 år siden. Treet ble fredet så tidlig som i 1932. Johnsen (1947) skriver: Furu på eiendommen Fagerhøi, Furu-bråtveien nr. 11, Nordstrand, er fredet ved tinglyst erklæring av 19. november 1932. Den er særlig karakteristisk ved at stammen ved roten deler seg i 4 tykke armer som nesten parallelt skyter høit til værs og øverst danner en samlet vakker krone”.

Dette er fortsatt i dag 70 år etter fredningen ei meget imponerende firestammet furu med omkrets av den nedre, felles sokkel på hele 405 cm. Stammen deler seg i én meters høyde i 3 stammer og den ene av disse deler seg igjen i to stammer i 3 m høyde, slik at det blir fire tydelige stammer fra 4 m høyde og videre oppover. Treet har trolig fått en skade på toppskuddet i ung alder slik at sidegreiner har overtatt toppveksten noe som er meget sjeldent for furu – en attraksjon i seg selv i tillegg til størrelsen. Det at det samme trolig har skjedd en gang til for den stammen som er delt på nytt i tre meters høyde kunne jo tyde på at dette ene treet innehar en spesiell genetisk egenskap nettopp i det å sette sideskudd, noe arten furu stort sett gjør i liten grad. Eiendommen tilhørte opprinnelig Kastellet 156. Det var en liten skog her som ble kalt “Lunden”. Denne ble skilt ut som egen tomt og bebyggt i 1987. Da ble det gravd kjellertomt til huset og også kloakk. Dette svekket trolig treet noe, men det synes fortsatt vitalt og friskt fortsatt. Det var tidligere også tre store grantrær i “Lunden”.

Ankerveien 96a

Dobbeltfuru. (NMWG9196,4836; 107 m o.h.). Det var Elisabeth Sjelsvik som 16. april 2007 gjorde meg oppmerksom på dette flotte furutreet 500 m sør for Bogstad camping. Men det tok et halvt år før jeg kom meg opp for å se på det – og hvilken praktfull dobbeltfuru dette er. Det kalles “Tvillingtreet” (pers. medd. Evelyn Advocaat og Karin Advocaat Endre; karinen-dre@hotmail.com). Treet har vokst opp i skog og må ha fått en skade i ung alder som gjorde at det gikk opp i to stammer. Bebyggelsen i området kom for rundt 50 år siden og treet har knapt endret seg siden den gang. Det består av én stamme til opp til 170 cm over bakken. Her deler det seg i to stammer som videre oppover forgeiner seg noe mer og danner krone på 10 x 10 m. Treet er 18 m høyt. Omkrets av felles basis 0,5 m over bakken er 350 cm. Omkrets av hver stamme 1,8 m over bakken er 192 cm (nordre stamme) og 203 cm (søndre stamme). Treet er merket med fredningsskilt, men så vidt jeg kan skjønne er dette treet ikke nevnt i noen fredningsskatalog – kan det være en privat eller kommunal fredning?

Tusen takk til et titalls furuelskere som har gitt meg opplysninger om trærne sine.

Av Anders Often, NINA
Gaustadalléen 21
NO-0349 Oslo
anders.often@nina.no

Litteratur

Erikstad, L. & Hardeng, G. 1988. *Naturvern-områder i Norge. Miljøverndepartementet. Avdeling for naturvern og friluftsliv. Rapport T-713: 1-147*

Johnsen, R. 1947. *Naturfredning i Aker. S. 115-131 i: Aker 1837-1937. Kommunens styre og forvaltning gjennom hundre år. Utgitt av Aker kommune. Grøndahl & Søn Boktrykkeri, Oslo.*

Et tre å bli glad i...

Da min mann Gullik og jeg flyttet inn i nybygget atriumshus i januar 1963, så vi selvsagt frem til å beplante den innelukkede hagen på 12,5 x 13,5 meter

Vårgode venn og konsulent, landskaps-arkitekt Sverre Steine, ga oss det råd at vi skulle velge planter med flikete blader for å få til et litt eksotisk preg. Selv om hagen var liten, ønsket vi oss et tre, et skikkelig stort tre skulle det være. Valget falt på en *Robinia pseudoacacia*, såkalt falsk akasie, som har et lett bladverk og vakre blomster. Treet så ut til å trives, men den tredje våren var det ikke antydning til bladverk – treet var dødt. Året etter plantet vi et nytt tre, etter langvarige diskusjoner om hva vi skulle velge. Gullik insisterte på at vi skulle plante et tre som helt sikkert ville vokse og trives, for eksempel en sølvlønn. Men på en tur i Botanisk hage hadde vi sett noe spennende;

Et ekte amurkorketre
(*Phellodendron amurense*)
Det var så vakkert, med den karakteriske korkebarken og et lett løvverk som formet seg i lag over hverandre.

Bladene er flikete og minner litt om bladene på ask. Men hva visste vel vi om dette treets krav til vekstforhold? Vi ville ikke risikere at nok et tre skulle dø for oss. Likevel, enden på visen ble at vi prøvde å få tak i korketreet. Vi bestilte et tre fra Gaarders planteskole, men det kom bare en liten pisk fra Nederland. Så kom Gaarder i tanke om at han hadde sett et korketre på en planteskole på Bryne utenfor Stavanger, og etter noen uker kom beskjenen om at nå kunne vi komme og hente det. Dette var et ti-år før man for alvor begynte å ale opp trær for leveranse i pottes.

På bobla

Det stakkars treet, omtrent to meter høyt, var fraktet fra Bryne med åpne røtter. Vi la det på taket av folkevognsboblen og dro hjem. Etter å ha gitt røttene et godt opphold i vann, ble så korketreet vårt endelig plantet en vårdag i 1968. Det skulle ta tre år før korketreet viste at det hadde bestemt seg for å trives hos oss. De første årene var det bare snakk om å overleve, og spenningen var ulidelig hver vår – ville løvet sprette? Som årene gikk, vokste treet seg vakkert og stort og ble til stor glede året rundt.

I en atriumshage

blir det lett brennhett i kroken mellom de to fløyene på huset. Treet vårt står omtrent tre meter fra stueveggen og noe lengre fra soveromsfløyen, altså temmelig tett innpå huset. Fra stuen ser man den etter hvert tykke stammen og de nederste grenene, som en slags «nærutsikt». Om sommeren går man ut i hagen under løvhenget, som kaster skygge på det svarte, flate taket og bidrar til at rommene holder seg sval.

Blondeskygge

Et så stort tre gir selvsagt en del skygge, både ute og inne. Men løvsprett begynner først 10. mai, og allerede tidlig i oktober kaster det løvet, slik at lyset kommer inn i stuen igjen når kveldene tar til å mørkne. Om våren blomstrer treet med uanselige grønne blomster. Da kommer biene. En ukes tid i første halvdel av juni summer tusenvis av dem i trekronen så lenge blomstringen varer; vi pleide å si at nå synger treet. Det lette løvet gir en fin, gjennomsliktig skygge. Blondeskygge, har Rainer Stange lært meg at det heter, og det er en både vakker og betegnende beskrivelse. Når hetebølgene kommer i løpet av sommeren, er det alltid svalt under trekronen.

Gullgul

Når høsten nærmer seg, blir treet knall gult i løpet av få dager, og løvet som faller ned etter en kald natt, dekker omtrent hele atriets med et gullgult teppe. Om vinteren er det en ny opplevelse når snøen dekker grenene og atriets har fått et hvitt teppe.

Flyttet fra korktreet

Gullik lever ikke lenger og huset er solgt. Kanskje var det verst å flytte fra treet. Jeg må jo innrømme at vi «ga bort» hagen til det, i den forstand at det krever mye næring, tørker ut plenen og strekker sine røtter over store områder.

Vi syntes det var greit, men det er jo ikke sikkert at neste beboer ser det på samme måte. Trær lever jo heller ikke evig.

Vakker

Men denne historien forteller i hvert fall at korktreet trives på våre breddegrader og at det er et usedvanlig vakkert tre. Det er veldig anvendbart fordi det ikke blir så kjempestort, og løvkronen lager en lett skygge. Det anbefales!

Arkitekt Mari Kollandsrud ledet den landsomfattende aksjonen «Plant et tre» som ble gjennomført i 1977, i regi av Det norske hageselskap.

«Treets Venner» ble stiftet året etter, og Mari Kollandsrud ble foreningens første formann og satt i ledelsen i et dusin år. Yrkeslivet omfatter arkitektpraksis sammen med Gullik Kollandsrud, ledelse av Fortidsminneforeningen og informasjonsvirksomhet hos Riksantikvaren.

Korktre i Kollandsruds atriumshage. Foto: MK

REFERAT FRA EKSTRAORDINÆRT ÅRSMØTE I TREETS VENNER LØRDAG 07. JUNI 2008 I BUSSEN PÅ SOMMERTUR TIL TOTEN

Foreningens leder Willy Thomassen åpnet møtet ved å ønske velkommen til sommertur og ekstraordinært årsmøte. Innkalling m/nedenforstående dagsorden ble enstemmig godkjent

1. Valg av dirigent
2. Valg av leder, styremedlemmer og varamedlemmer
3. Valg av revisor
4. Valg av valgkomité

Pkt. 1: Valg av dirigent

Leder Willy Thomassen ble selvvalgt dirigent.

Pkt.2:Valgavleder,styremedlemmer og varamedlemmer.

Erland Engen, medlem av valgkomiteen, fikk ordet for å orientere om komiteens arbeid og oppnådde resultater. Erland fremla valgkomiteens forslag til nytt styre og samtlige gjenvalgte/nyvalgte ble hilst velkommen med akklamasjon.

Styret har nå følgende sammensetning

Leder:

Eirik Wærner, valgt for 1 år

Styremedlemmer:

Ellen Husaas, ikke på valg
Vidar Lundetræ, valgt for 2 år
Elin From, valgt for 2 år
Nina Berntsen, valgt for 2 år
Olav Martin Bakheim, valgt for 2 år
Gro Haaverstad, valgt for 2 år

Varamedlemmer:

Grete Wiens, valgt for 2 år
Marianne Leisner, valgt for 2 år
Rainer Stange, redaktør, ikke på valg

Pkt. 3: Valg av revisor

Foreningens dyktige og trofaste revisor gjennom mange år, Jan Moen ble enstemmig gjenvalgt.

Pkt. 4: Valg av valgkomité:

Tore Næss, gjenvalgt
Erland Engen, gjenvalgt
Bjørn E. Løvold, gjenvalgt

Oslo, 10.07.2008 Willy Thomassen

Referent

PRESENTASJON AV STYRET

Leder: Eirik Wærner

Arbeidet med fredede trær og treproblematikk i Oslo helsestasjon på 80-tallet. Har utdannelse fra DH i å lage miljøkonsekvensutredninger. Arbeider som miljørådgiver i Hjeltnes Consult, og er spesialist i bygg- og anleggsavfall og miljøfarlige stoffer i bygg. Er aktiv i Østensjøvannets venner. Har sittet i styret i flere år.

Styremedlemmer:

Ellen Husaas

Landskapsarkitekt, partner i firmaet Landskapsfabrikken. Jobber med landskapsanalyser, mulighetsplaner og detaljprosjektering. Har vært redaktør for vegdirektoratets brosjyre "Veglandskapets trær og alléer" som ble utgitt i 2006. Har arbeidet med alléprosjekt langs Kirkeveien fram til Rygge stasjon for Rygge kommune. Har vært engasjert i undervisning ved OAH og sensorvirksomhet ved UMB. Tidligere redaksjonsarbeider i Byggekunst. Ble valgt inn i styret i fjor.

Vidar Lundetræ

Er anleggsgartnermester med særlig interesse for og kompetanse på vegetasjon og skjøtsel. Var for ca 20 år siden med å starte Park og landskapspleie as, som utviklet seg til å bli Norges ledende private foretak i skjøtsel av grøntanlegg. Han startet et enkeltpersonsforetak som heter Lundetræ Konsult. Var med å starte Norsk Trepleieforum, satt i interimsstyret frem til konstituering i januar 1994, og siden styremedlem frem til 2001, de tre siste årene som leder/president. Er interessert trær generelt, og trær i urbane områder spesielt. Ny i styret.

Elin From

jobber Rambøll i Oslo med prosjektering i alle planleggingsfaser. Har stor interesse for trær i parker og bymiljø. Ny i styret.

Nina Berntsen

Driver enpersonsforetak Levende Landskap Landskapsarkitekt mnl i Oslo. Har vært medlem i flere perioder og ble veldig glad den gangen jeg hørte om at det fantes noen som jobbet for trær, deres verdi og plass både i urbane og perifere strøk i landet. Sitter i styret for Lokal Agenda 21 i Sagene bydel, Oslo. Er også med i styret for Oslo og Omegn Økologiske hagebrukslag. Ny i styret.

Olav Martin Bakheim

Landskapsarkitekt. Permisjon fra undervisningsstilling på anleggsgartnerutdanninga ved Mære landbruksskole for å arbeide med prosjektering av grøntanlegg hos Rambøll Norge A/S i Trondheim. Har vært med i styret i mange år.

Gro Haaverstad

Bor på Blommenholm i Bærum i en stor gammel hage. Jobber med barn ,men har gamle trær og hage som hobby. Ny i styret.

Varamedlemmer:

Grete Wiens

Pensjonert homeopat, vår kontakt i Kontaktutvalget for velforeninger i Oslo. Leser utrolig mange blader og kommer stadig med innspill på saker. Er den med lengst fartstid i styret.

Marianne Leisner

Arbeider med økologisk hage- og landskapsplanlegging i Gaia Tjøme, samt holder en rekke forskjellige kurs for å inspirere og informere mennesker til å bruke hager og landskap aktivt i forhold til miljø- og klimaproblematikk. Trærne betyr mye i dette arbeidet, og jeg er nok spesielt glad i trær som bærer frukter. Ellers er gamle trær, trær som gir lè, trær som vokser raskt og trær som inviterer til lek veldig viktige for meg. Ny i styret.

Rainer Stange

Den nye redaktøren er professor på institutt for Urbanisme og landskap på Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo. Han er partner i Dronninga landskap i Oslo. De har ansvar for flere store, grønne prosjekterer, deriblant nye Carl Berners plass og den nye avenyen Dronning Eufemias gate i Bjørvika. Har vunnet en rekke priser, skrevet bøker og artikler, og holder foredrag og forelesninger i inn- og utland. Ble valgt inn i styret for to år siden, er redaktør av Trevennen.

Trelyrikk

Løvtreet bærer festskrud i dag. Om sitt løvtre en høstdag skriver Kristofer Uppdal i "Lauvtreet":

*Men står eg enn på høgda mi,
i høgstadgstider i høgsumarleitet,
Eingong skal eg skina og loge som blod,
Ja tende eit blekkande blodflammebål i
kruna mi,
Då alle mine safter er vortne til eld mot
himlen.*

Treet som symbolbærer for menneskeskildring er et motiv for poeter.

Sigbjørn Obstfelder skapte diktet "Treet":

*Hvor er mine blade, mine knopper?
--- jeg spredte alle mine blomster ut over
verden.
Sommer ville jeg skape. Jeg spredte alle
mine blomster ut.
Jeg har ingen tilbake selv ---
Å hvorfor drysset jeg sneen ned?
Kanskje har jeg ikke drysset sommer i et
eneste hjerte
Mine knopper, mine blade, mine stengler
er borte.
Jeg eier kun en eneste stenhård kvist.
Engang sivet der saft i min stamme.
Malm, malm hører jeg klinge i min kvist.*

Fra å skildre mennesket gjennom treets egenskaper, til å ønske selv å være et tre, beveget seg Nils Collett Vogt.
Siste strofe av "Var jeg blot en gran i skogen" lyder slik:

*Var jeg blot en gran i skogen, der når
vinterstormen kommer, luften blekner,
sneen faller
suser gjennom skogens haller lik en
vidt utslagen fane til det grønnes neste
sommer!*

Slottsparken hadde engang en rad kjempepopler. **Camilla Collett skrev om dem etter at de ble hugget ned.**

*"Høilig savner vi den rekke kjempepopler
som prydet bakkehellet. Disse herlige
trær raget så høit over den øvrige
vegetasjon at man kunne se dem et godt
stykke ute på sjøen. En enkelt av disse
popler står ennå igjen:*

*Enlig foraktet med sørgende topp, der
kan sine landsmenn belære, hvor farlig
det er å rage opp, hvor alle like skal være
--- "*

Senere skrev **Nils Kjær:**

*"Men et folk, som ikke bevarer trærne
lever fra hånd til munn, barbarisk."*

Herman Wildenvey har skapt en hyllest til treet, og tittelen er "Treet":

*Se, se et vidunderlig tre! Toppen vugger i
stjerneskinns duggylde dryss
Roten er drømmen dypt i ditt sinns
jomfruelige jord, og løvet er ord,
Dets blomster hengivelsens kyss -----*

Men Joyce Kilmar sier:

*Jeg vet at jeg får aldri se et dikt så herlig
som et tre ---
Et dikt kan lages av enhver,
Men bare Gud kan dikte trær ----*

*Dikt utvalgt og opplest på årets
sommertur av Adèle Fjoran*

Spisslønn, Toten, juni 2008. Foto: RS

2009

BLI
MEDLEM!

TREETS VENNER

<http://www.treets.venner.no>

Årsmøte i Botanisk hage

Torsdag den 16. april klokka 19.00

Med befaring og foredrag:

“Bytrærnes historie av Rainer Stange”

Drammen: “Fra harry til hot!”

Lørdag den 12. september

Vandring langs Norges største, helt nye park i det 21. århundre. Oppmøte på Drammen stasjon klokka 12:00 med omvisning av Erland Engen, parksjef i Drammen

Ca kl. 15:00 Lunsj på “Ett glass”

Høsttur 2009: Vandring langs elveparken i Drammen Dato: lørdag 12.september

